

**3 ти март -**

## **ден на Освобождението от османската военно феодална власт и Национален празник на Република България**

Дълбоко в сърцето си нашият народ пази много дати. Носи ги той от времето на Аспарух и Симеон, на поп Богомил и Ивайло, през Батак и Шипка, та чак до наши дни. Помни българинът дати-метеори.

Просветнали за миг и угаснали в бездната на историята, те са му оставили своята вечно мамеща светлина. Знае той дати-рани. Белезите от тях не изчезват. Болката не угасва, тя гори като жива, като сурово предупреждение за потомците. Най-скъпи за българина са датите-знамена. Те не потъмняват, не угасват под пепелта на забравата. Те са вечни като живота, като стремежа към свобода. Такава дата знаме е 3<sup>ти</sup> март.

На тази дата преди 143 години е селището Сан-Стефано, бе подписан Санстефанският мирен договор. От този ден на световната карта възкръсна едно име, което пет века бе клано с ятаган, бучено на кол, разпъвано на кръст, за да погине. Но нито топорът, ни въжето, ни бичът, ни робството можеха да го угасят. То бе звездната зорница в тъжна нощ на забравата, бе живият сок на вярата, която крепеше българина и в най-безпощадното време.

България!

Тогава някои европейски вестници писаха:

“На Балканския полуостров се създава нова държава.”

Не! Държавата не бе нова!

Този ден дойде да признае правото на самостоятелен живот на един народ, който 500 години не склони глава, не забрави своето потекло, своя език, своята принадлежност към славянството. Това не е рожденият ден на България, това е деня на освобождението от османска власт.

Трети март стана символ на нашата свобода. Две са главните условия, които направиха възможно нашето национално освобождение и разкриха пред младата българска държава пътя на прогреса: войната на Русия срещу османската империя през 1877-1878 година и българската национална революция. Историята е запазила в страниците си за нас и за бедните поколения хиляди факти за войната... Да се припомнят някои от тях не е излишно, защото зад скучния език на датите, имената и епизодичните събития, се разкрива оная епична картина, в която се роди нашата свобода, от която се възправи освободената българска държава.

На 24 април 1877 г. правителството на царска Русия обяви война на Турция, след което бяха изчерпани почти всички дипломатически възможности за даване на национална независимост на някои балкански държави по мирен път.

Към края на май и началото на юни същата година руските войски достигат река Дунав и я преминават на 26 срещу 27 юни 1877 г. при Свищов. Писателят Гаршин написа: „Българите в Свищов посрещнали нашите пехотинци с възторг, със сълзи на очи”.

Този епичен момент прекрасно е уловил народният поет Вазов. С неповторима простота той предава великата радост на българите, които:

„срещат храбрите бойци  
и покриват с венци  
техните глави, коне, пушки....”

Заедно с руските войски през Дунава минават и българските опълченци. Те целуват родната земя и се заклеват да умрат за нейното освобождение.

За да стигне Шипка, българското опълчение мина по хайдушките пътеки на Филип Тотя, преживя Батак и пожарищата на Перушица, пи от славата на Хвърковатата чета и от горчилката на погрома на Априлското въстание. Преминала Дунава при Свищов, руската армия се раздели на няколко отряда. В състава на предния отряд, командван от ген. Гурко е включено и българското опълчение начело с ген. Столетов.

Триумфалният марш на Предния отряд преминава през Търново, Стара планина и се спуска в Розовата долина. Под стените на Стара Загора се разгаря епичен бой срещу войската на Сюлейман паша.

Известно е как се развиват събитията по-нататък. Апогеят на Освободителната война е Шипченската епопея. Шипка се превърна в символ на героизма и себеотрицанието. При споменаване на това име всяко българско сърце трепва, защото както е казал поетът:

„И днес йощ Балканът, щом буря зафаща,  
спомня тоз ден бурен, шуми и препраща,  
славата му дивна, като някой ек,  
от урва на урва и от век на век!

Героично се биха руските войници при Плевен и победиха. В тази битка взеха участие и борци от младата румънска армия.

На 10.12.1878 г. Плевен бе освободен. Започна паметното минаване на Балкана през зимата, което може да се сравнява само с походите на Анибал и Суворов през Алпите. На 4.01.1878г. бе освободена нашата днешна столица София.

Едно след друго бяха освободени селищата в маришкото поречие и родопската област. До края на януари бяха освободени българските земи. На 31.01.1878г. в Одрин бе подписано примирието.

Годините минават, но в душата на българина грее с непотъмняваща сила за подвигът на онези, които дадоха живота си за нашата свобода.

Скалите на Шипка, могилите край Плевен и Гривица, край Горни Дъбник и Стара Загора, пътеките през Балкана-това са свети места за българския народ.

Датата 3 март е една от най-славните дати в българската история. Тя е историческа за България, защото на 3 март 1878г. тя получава своето освобождение от петвековната османска власт.

Многая лета за възстановената на 3 март 1878 г. българска държавност.

Много години отгук насетне за държавата ни, за всички в нея и извън нея, които се чувстват съотечественици, които се чувстват граждани на Република България.

Венцислав Манолов - историк,  
Директор на „ОУ Св. Св. Кирил и Методий“  
с.Бежаново, общ.Луковит